

1888-12-14

SENDER

Emil Hannover

RECIPIENT

Johan Rohde

FACTS

Document type:

Letter

Language:

Dansk

Date explanation:

Datering i brev

General comment:

Hannover reagerer her på Rohdes opfordring til at forsone sig med Karl Madsen. Se Rohdes brev til Hannover 13. december 1888.

Sender's location:

København

Mentioned people:

Alice Hannover

Karl Madsen

Harald Slott-Møller

Archive:

Den Hirschsprungske Samling

TRANSCRIPTION

1

Gl. Kongevej 91.

Kjære Rohde,

Tak for Deres Brev og dets gode Mening, paa hvilken jeg er saa ganske sikker.

Men De maa tilgive, naar det for en Gangs Skyld siges Dem – jeg véd, De er ikke vant dertil – at Deres Mening i Spørgsmaalet Madsen og mig ikke forekommer mig at være den rigtige.

Jeg tilstaaer endog, at jeg med nogen Beklagelse har set Dem tage et væsentlig Madsensk Standpunkt i Spørgsmaalet om de kritiske Midler, der maa anses for gavnligst for vor Kunst.

Lad mig sige Dem strax og tjen mig i at tro paa, at jeg som Kritiker er et uegennyttigt Menneske, hvor megen Egenkjærlighed jeg end ellers er i Besiddelse af. Indrøm mig, at jeg kunde have gaaet andre Veje, hvis jeg vilde have indyndet mig hos Kunstnere og

[2]

hos Publikum. Tro dog ikke paa, at det er mig en Fornøjelse at blive saa forhadet, som jeg i Øjeblikket er. Jeg forsikrer Dem for, at bag hver skarp Linie, jeg har skrevet, bag hvert skærende Ord, jeg har sagt, ligger der en inderlig Overbevisning om at gavne den Sag, der er vor. Jeg har bragt denne Sag mange Ofre i de faa Aar, jeg har skrevet. Jeg har ofret den Venskaber, hvis Tal snart er legio. Jeg har desuden, hvad jeg ikke før har sagt til nogen, ofret for denne Sag, som gift Mand, sat mine pekuniære

Existens paa Spil. Jeg har ikke vidst
og véd endnu ikke, hvad Øjeblik
en radikal Ytring af mig kan berøve
mig alle Midler. Og alligevel er jeg
stadig beredt.

[3]

Og nu skriver De til mig, at jeg
skal bringe Ofre af en Art, som
jeg ikke vil og kan bringe. Hvis
De bad mig om at sige min Mening
endnu mere ligeud, end jeg før har
gjort det, og De mente, det vilde
gavne vor Sag, vilde jeg formodentlig
gøre det, for jeg troer at Vejen lige
ud fører hurtigere til Maalet end
alle andre Veje. Naar De derimod
beder mig være med paa Krogvejene,
svarer jeg nej, Og siger De mig saa,
at jeg skader vor Sag, ja, kjære Ven,
saa holder jeg ganske einfach op
at beskæftige mig med vore lo-
kale Forhold og trækker mig ind
i mig selv og i de historiske Æm-
ner, hvor jeg bilder mig ind at
høre hjemme. Men det vil ikke
ske uden Bitterhed over noget, som

[4]

jeg anser for Utaknemlighed.
Desværre indsér jeg, at dette vil blive
Enden. Karl Madsens personlige A-
version vil ikke formaa at lukke
Munden paa mig; men naar de,
hvem jeg saa brændende gjerne vil
gavne, siger mig, at jeg skader dem,
ja saa tier jeg naturligvis. Men
jeg forstaar ikke, hvorledes pludselig
alle de, paa hvis Sympathie jeg
stolede, paa én Gang alle kan
vende sig mod mig.
Med den Selvfølelse, som jo skal

udmærke mig, vil jeg sige, at jeg troer det uklogt at sætte mig udenfor paa denne Maade. Om mine Ævner kan der vel disputeres, men bedre Villie end min til at hjælpe findes vel ikke saa let igien.

[5]

2

Mit Forhold til Madsen, paa hvis Betydning jeg lægger mindre Vægt end De, har ikke forandret sig, siden jeg modtog Deres hans Brev. Jeg besvarede dette, modtog derefter et andet Brev i mildere Udtryk men med samme Indhold. Dette har jeg ikke besvaret og agter heller ikke at gjøre det. Jeg har gjort hans Karakter op og finder den stedse mindre appetitlig. Jeg tager ikke i Betænkning at skrive sort paa hvidt, at han er en uvederhæftig og intrigant Person, hvem jeg i Fremtiden ønsker at staa personlig fjærnt. Han har opført sig sjofelt, – ikke mindst ved i den sidste Tid at lirke mine faa gode Venner fra mig. Jeg agter ikke at hævne mig, for jeg er ikke smaalig. Hvor let

[6]

vilde det ellers ikke være for mig at gaa til f. Ex. P. Johansen og sige ham: K. M. bagtaler Dem, erklærer Dem for en ren Idiot, men siger aabent (til mig): "hvorfor skulde jeg ikke bruge ham". Men jeg gjør ikke dette, thi jeg tænker som saa, at et Onde udrydder sig selv. Jeg venter rolig paa den Tid, som sikkert vil komme, hvor

Madsen vil komme til at staa i det rette Lys, og jeg smigrer mig med, at jeg er den første, som har forstaaet at værdsætte denne Mand. Jeg forsikrer Dem for, at jeg ikke skriver dette af personlig Uvillie mod Madsen og for at faa hans Venner mod ham. Jeg fortalte Dem min Kollision med ham,

[7]

fordi jeg vilde, at dog én skulde vide, hvad der var hændet mellem os og kunne regulere den Fremstilling af Sagen, som jeg vidste Madsen ikke vilde undlade at give. Jeg mener mig ikke fejlfri i min Optræden, men jeg har villet, man skulde vide, at Madsens Fejl deler jeg ikke.

Ser De, kjære Ven, jeg er bleven skeptisk efter dette. Jeg lover ikke, at De ikke oftere skal finde mit Navn under Behandlingen af et aktuelt Æmne, men jeg vil fremtidig skrive om sligt med mindre Glæde end før. Jeg vil sé Ansigter for mig, hvor jeg før kun saa en Sag, som fremdeles er mig kjær, men mindre hellig end før.

[8]

Jeg skal nu sige stop med disse Betragtninger, men endnu maa jeg spørge, om vi to da ikke er enige i alt Fald om dette ene, at "Kunstbladet" er blevet – skal vi sige: "uheldig" redigeret, og at Madsen har – skal vi sige: "forbavset" os nogle Gange. Nuvel, er vi enige derom, er De da ikke og-

saa enig med mig i, at der i
Øjeblikket ingen særlig Grund
er til at give Madsen et
"Tillids"- og mig et "Mistillids"-
Votum. Og hvorfor vil De da netop
benytte dette Øjeblik, hvor saa
mange af mine Forhaabninger
synes at ramle, til at stille Dem
paa Madsens Side og tilraabe
mig sammen med ham et
"mindre skarp", – altsaa et "lad os
være fri for Dig"!

[9]

3

Men ligemeget: De er et af de
faa Mennesker, paa hvis Ærlighed
jeg ganske stoler, og jeg holder lige
meget af Dem, selv om det har
forbavset mig, at Deres Brev ikke
synes ganske upaavirket af den
Mand, hvis Navn jeg nu ikke
gider nævne oftere. –
Jeg kommer nu til en
ganske anden Sag. Jeg talte i Dag
med en ung Mand, der er ansat
hos Vexellérfirmaet Levin, hvor
Møller har anbragt sine Penge.
Han kom til mig og sagde mig
at han, da jeg han vidste, jeg
kjendte Møller, vilde betro mig
noget, som han ganske vist ikke
havde Lov til at sige. Men han
antog, jeg dermed kunde forebygge

[10]

en eventuel Katastrofe.
Sagen forholder sig saaledes: Møller
har som sagt ordnet sine Penge-
sager med Levin paa den Maade,
at han kan trække paa
nærmere opgivne, udenlandske

Banquiers. I de to Maaneder,
han har været borte, har han
brugt 3000 francs. Bliver han
saadan ved, vil altsaa paa lidt
mere end et halvt Aar hele
hans Formue være opbrugt.
Kan De ikke faa Møller til
Fornuft? –

En Dame af min Kones Bekjendtskab
har nylig faaet en Del
Lister til at sende ud. Trækningen
maa altsaa vente, til disse

[11]

Lister er komne tilbage. Det
Bidrag for hvilket Fru E. Henriques
har tegnet sig, beder jeg
Dem stryge, da paagældende Dames
Mand har beklaget sig over
det til en fælles Bekjendt af os. –
De har nu sét, at jeg er
ganske uforbederlig i min Udtryksform.
Men forhaabentlig vil
denne ikke kunne skræmme Dem
saameget, at vi to nu ogsaa skulde
komme bort fra hinanden. Jeg
vilde beklage dette mange Gange
mere end jeg beklager et Brud
med en Mand, med hvem jeg
paa ingen Maade passer sammen.
Min Kone beder mig hilse

[12]

Dem. Hun er ikke endnu rask
nok til at rejse. Jeg længes efter
at komme bort.

Deres hengivne Ven

Emil Hannover

d. 14 – XII – 88.

Kjære Rohde,

Tak for Deres Brev og det gode Mening,
paa hvilket jeg er saa ganske sikker.
men de maa tilgive, naar det for en
gæng Skjeld siges Dem — jeg vil, de er
ikke vant dertil — at Deres Mening
i Spørgsmaalet maaden og mig ikke
forekommer mig at være den rigtige.
Jeg tilstaar endog, at jeg med nogen
Beklæghed har set Dem tage et
væsentlig matreuske Standpunkt i
Spørgsmaalet om de kritiske Miesler,
de maa anses for gunstigt for vor
Kunst.

Laad mig sig Dem stax og tjue mig i
at tro paa, at jeg som Kritiker er
et uegennygtigt menneske, hvor megen
Egentykthet jeg end ellers er i Besiddel-
se af. Indrøm mig, at jeg kunde
have gaaet andre Veje, hvis jeg vilde
have indgaaet mig hos Kunstnere og

hos Publikum. No dog ikke paa,
at det er mig en Foringjeld at blive
saa forhaat, som j^r i Øjeblikket
er. j^r forstikker dem fa, at bag
hver skarp Linie, j^r har skrevet,
bag hvert skærende Ord, j^r har sagt,
ligge der en indelig Overbevisning
om at gaa den Sag, der er vor.
j^r har bragt denne Sag mange
Ofer i de faa Aar, j^r har skrevet.
j^r har opet den Venstebank, hvis
Tal snart er legio. j^r har desuden,
hvad j^r ikke før har sagt til
nogen, opet for denne Sag, som
gik man, sat min personlige
Existens paa Spil. j^r har ikke vidst
og ved endnu ikke, hvad Øjeblik
en radikal Øfting af mig kan berøre
mig alle Møder. Og alligevel er j^r
stadig her.

Og nu skriv de til mig, at j^r
skal bringe Ofte af en Art, som
j^r ikke vil og kan bringe. Hvis
de har mig om at sige min Mening
endnu mere ligent, end j^r for har
gjort det, og de mente, det vilde
gaare vor Sag, vilde j^r formentlig
gjøre det, for j^r troer at Vejen lige
ind forer hurtigere til Maalet end
alle andre Veje. Naar de derimod
beder mig vare med paa Vægringene,
svare j^r mig. Og sige de mig saa,
at j^r skader vor Sag. ja, kjære Ven,
saa holder j^r ganske enkelt op
at berøstige mig med vore lo-
kale Forhold og trække mig ind
i mig selv og i de historiske Om-
stændigheder, hvor j^r bilder mig ind at
høre hjemme. Men det vil ikke
ske inden Brittenes overmagt, som

jeres ansien for Uttaknemlighet.
 Desvære indrør jre, at dette vil blive
 Ende. Karl Madsens personlige A-
 version vil ikke formaa at lindre
 minsten paa mig; men naade,
 hvem jre saa brødtende jjerne vil
 gaae, siger mig, at jre skader dem,
 ja saa tier jre naturligvis. Men
 jre fortæller ikke, hvorledes pludselig
 alle de, paa hvis Sympathi jre
 stolede, paa en Gang alle kan
 vende sig mod mig.
 Med den Schufælde, som jo skal
 indmærke mig, vil jre sige, at jre
 troer det uklogt at sætte mig
 indsejler paa denne Maade. Om
 mine Ører kan de vel dispan-
 tere, men bedre Villie end min
 Til at hjælpe findes vil ikke saa
 let gives.

mit Forhold til Madsen, ^{pag} ^{shuis}
 Betydning j^r lægge mindre Vægt end
 De, har ikke forandret sig, således j^r
 modtog ^{ham} Dens Brev. j^r bevarede dette,
 modtog Deres et andet Brev i
 minde Udsigt men med samme
 Indhold. Dette har j^r ikke bevaret
 og efter heller ikke at gøre det.
 j^r har gjort hans Karakter op
 og finder den stærke mindre appe-
 titlig. j^r tager ikke i Betænkning
 at skrive rogt paa hvist, at han
 er en iværksæftig og intrigant
 Person, hvem j^r i Tænkningen
 ønsker at staa personlig fjendt.
 Han har opført sig sjofelt, - ikke
 mindst vel i den sidste Tid at
 lække min faa gode Venner fra
 mig j^r efter ikke at have mig,
 for j^r er ikke smaatlig. Hvor let

vilde det ellers ikke være for mig
at gaa til f. ex P. Johansen og sige
ham: K. M. bagefter Dem, er
klare Dem for en ren idiot,
men siger aabent (til mig): „hvor
for skæde j^{re} ikke bruge ham. Men
j^{re} gøre ikke dette, thi j^{re} tænke
som saa, at et Onde indrykter sig
vel. j^{re} ventu rolig paa den Tid,
som sikkert vil komme, hvor
madren vil komme til at
staa i det rette Lys, og j^{re}
smigre mig med, at j^{re} er den
første, som har forstaaet at
væbratte denne Mand.

j^{re} forsikre Dem fa, at j^{re} ikke
skriver dette af personlig Uvillie
mod Madren og fa at fae hane
Venne mod ham. j^{re} fortælle
Dem min Kollision med ham,

fordi j^r vilde, at dog iⁿ skædet
vide, hvad der var hædet mellem
os og kunne regulere den fremstilling
af Sagen, som j^r vilde maade
ikke vilde muld at give. j^r
men mig ikke fejlfri i min
Opførsel, men j^r har villet, man
skulde vide, at maadens Feje
Deler j^r ikke.

Se de, kjære Ven, j^r er bleven
skeptisk efter dette. j^r lover ikke,
at de ikke efter skal finde mit
navn under Behandlingen af et
aktuelt Anlæg, men j^r vil frem-
tidig skrive om slyt med minde
glade end før. j^r vil se Ansigtet
for mig, hvor j^r før kunne se en
Sag, som fremdeles er mig kjær, men
mindre hellig end før.

Ja, skal nu sige stop med
dine Betragtninger, men endnu
maa ja spørge, om vi to da ikke
er enige i alt. Talt om dette end,
at Kunstbladet er bleet - skal
vi sige: "ihelligt resigneret", og at
Madsen har - skal vi sige: for-
bavet os nogle Gange. Mivel, er
vi enige derom, er de da ikke og-
saa enig med mig i, at der i
Øjeblikket ingen særlig Grund
er til at give Madsen et
"Tillids" - og mig et "Mistillids"
Votum. Og hvorfor vil ^{de} da netop
benytte dette Øjeblik, hvor saa
mange af mine Forhæbninger
synes at ramle, til at stille Dem
paa Madsens Side og tilraabe
mig sammen med ham et
"mindre skarp", - altsaa et "lad os
være fri for Dig"!

men ligemeget: De er et af de
 få mennesker, paa hvis Ærlighed
 jeg ganske stole, og jeg holder lige
 meget af Dem, selv om Det har
 forbauset mig, at Deres Brev ikke
 synes ganske upaarvirket af den
 Mand, hvis Navn jeg nu ikke
 giver nævne oftere. —

Jeg kommer nu til en
 ganske anden Sag. Jeg talte i Dag
 med en ung Mand, der er ansat
 hos Vexellierfirmaet Levin, hvor
 Möller har anbragt sin Peng.
 Han kom til mig og sagde mig
 at han, da ~~h~~ han vilste, jeg
 kjendte Möller, vilde betro mig
 noget, som han ganske vist ikke
 havde lov til at sige. Men han
 antog, jeg dermed kunde forhyye

en eventuel Katastrofe.

Sagen forholdu sig saaledes: Møller
har som sagt ordnet sine Peng-
sagen med Levin paa den Maade,
at han kan trække paa
nærmere opgjør, isendlandske
Banyens. I de to Maanedes,
han har været borte, har han
brøgt 3000 francs. Blev han
saadan ved, vil altiid paa lidt
mere end et halvt Aar hele
hans Formue være opbrøgt.
Kan de ikke paa Møller tie
Formue? —

En Dame af min Kones Bekjend-
skab har nylig faaet en del
Liste tie at sende ind. Trekmun-
gen maa altiid vente, tie disse

listig u komme tillage. Det
Bidsag for hvilket Trin E. Men.
rynes har tegnet sig, beder jø
den stryge, da paagældende Dames
mand har betragtet sig over
det til en fælles Bekjendtt af os. -

De har nu set, at jø u
ganske forbeholdt i min M.
tragesform. Men forhaabentlig vil
denne ikke kunne skramme den
saamegt, at vi to nu ogsaa skulde
komme bort fra hinanden. Jø
ville betragte dette mange Gang
mere end jø betragter et Brud
med en Mand, med hvem jø
for ingen Maade passer sammen.

Min Kone beder mig hilses

Dem. Når en ikke endnu rækker
nok til at rejse. j. længes efter
at komme bort.

Deres hengivne Ven

Emil Mannover

D. 14-XII-88.